

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

8. De exceptione, praescriptione & vsuptione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

CAP. VIII.

De Exceptione, Prescriptione, ac Vsucaptione.

EXceptio est exclusio seu potius debilitatio actionis intentatae, V. C. Si Titius aduersum te actionem instituat ad soluendum precium pro vendito tibi equo. Fundamentum & intentio huius actionis est venditio, tū verò ex duobus modis contra eum te defendere poteris. 1. Si neges equum tibi venditum esse, per quam defensionem aduersarii intentio, & fundamentum actionis excluditur, & onus probandi aduersario imponitur. 2. Si fatearis quidem equū tibi venditum esse, sed opponas precium te soluisse, tum diceris contra aduertarium excipere, eiusq; exceptionis probatio tibi incumbit. Porro exceptionē à teo conuento appositam interdum Actor contraria exceptione retundit, quæ dici solet replicatio, & hanc iterum reus exceptione impugnat, quæ duplicatio appellatur, & sic deinceps triplicationes, quadruplicationes dari possunt.

Duplex est Exceptio. 1. peremptoria, per quam actio perpetuo excluditur; exemplum supra. Dilatoria, per quam actio non perpetuo excluditur, sed solum respectu certi loci, personæ, vt si reus opponat Iudicem non esse competentem, tum enim actio nō omnino excluditur, sed respectu huius tribunalis, diciturq; exceptio declinatoria fori.

Præscriptio est exceptio peremptoria ex tempore legibus definito, substantiam capiens.

Vsucaptione est acquisitio dominii per continuationem temporis, lege definiti. Vnde colligitur præscriptionem esse quasi fructum vel effectum vsucapionis. Nam ideo, quod aliquis longa & pacifica rei possessione

Z 3 sessione

17
fessione dominium acquisivit; Contra pristinum dominum, rem eandem repetentem, exceptionem opponere potest.

NB. Beneficium praescriptionis ob bonum publicum introductum est, i. ne diu & ferè semper quaedam rerum dominia incerta essent, & vt aliquis huius finis esset. 2. Vt hac ratione segnitie hominum, & ac iura sua actione prosequi intermittentium, acceperetur.

4 Bonae fidei possessorum, post legitimi temporis decursum, plenum rei dominium omni iure accipit. Ad fundamentum Adriani, qui contrarium tenuit, responderetur; Non ob solam pristini dominii negligentiam, sed multo magis ob alias causas, ad bonum publicum spectantes, beneficium usucapionis publicis legibus constitutum esse. Nemo autem dubitat, quin Principi ius competat de subditorum rebus ita decernendi, sicuti Reipublicae utilitas exigit. Accedit, quod cum in iure mentio fit culpae vel negligentiae pristini possessoris, sermo non sit de proprio dicto peccato, sed de culpa civili, quae saepe simpliciter tantum, & inuoluntaria ommissa est, & nihilominus aliquo modo civiliter puniri potest, ad aliorum industriam excitandam.

5 Ad praescribendum seu usucapiendum requiritur in primis possessio civilis; sola autem naturalis non sufficit. Nam sine possessione praescriptio non procedit, ut in 6. Hinc commodatarius, Colonus, depositarius &c. non possunt praescribere, quamdiu alter civilis possessionem retinet. Emphyteuta & Vasallus possunt solum praescribere usumfructum.

6 Non plus aliquis usucapione acquirere potest, quam possedit. Ob praesumptionem tamen, si iura possedit

non resistant, ex vno iurisdictionis actu colligi poterit ius totius iurisdictionis, v.c. Exorto dubio, de aliqua parochia, ad cuius Episcopi diœcesin pertinere debeat, adiudicabitur illi, qui in illo loco actum Episcopalem exercere solitus fuit.

NB. Subditus, qua subditus non potest præscribere aduersus ea, quæ potestas gubernatiua intrinsecè requirit, puta, vt legibus non teneatur, vt à Superiore nunquam iudicetur, vt à tributis ordinariis immunis sit. Potest tamen aliquis temporis diuturnitate, contra superiorem præscribere immunitatem, qua desinet esse eius subditus, potest etiam subditus partem aliquam Iurisdictionis, quæ alioquin communi iure superiori cõperit, cum bona fide præscribere, v.c. Capitulum vt in prima instantia suos Canonicos & Officiales iudicare possit, sed requiritur ad hoc possessio temporis immemorialis, vel 40. annorum, cum titulo colorato, quandoquidem præsumptio iuris suffragatur principi, Episcopo.

Incapax possidendi est etiam incapax præscribendi, quamobrem iura Ecclesiastica à laicis nullo etiam immemoriali tempore vsucapi possunt, vt sunt decimæ clericales, Iurisdictionis in personas & bona Clericorum.

NB. Licet laici incapaces sint possessiones eiusmodi iurium proprio nomine & autoritate, capaces tamen fieri titulo priuilegii, vel concessionis factæ à potestate habenti, videlicet summo Pontifice, quia tales tituli requiruntur ad possidendum; ergo etiam ad præscribendum. NB. Quod Iuristæ dicunt consuetudinem immemoriam loco tituli esse, id verum est, si quis absque titulo seu speciali priuilegio capax sit possidendi & præscribendi, alioquin

non. Nam consuetudo mera, seu meri facti possessio absq; titulo à legibus reprobata inutilis cenetur.

8 NB. In actibus meræ voluntatis præscription non procedit. Hinc Iureconfulti; Quod per actus liberis inducitur præscriptio, id est, dum aliquis liberè, & tanquam ex obligatione aliquid mihi præstat, non possum præscribere, cum non sim in possessione eius erga ipsum, v. c. imponendi ipsi seruitia, & annuas præstationes mihi obligato.

NB. Vasallus aut subditus nunquam præscribit contra dominum ius seruitiorum, v. c. angariarum nisi interpellatus negauerit ea dare, & nisi re ipsa præscriptio immunitatis aut exemptio se gerat & habeatur. Cum enim in arbitrio principis sit, vtrum seruitia exigenda velit, nec ne, non ideo præcisè, quia temporis duratione non exiguntur, alter in possessione immunitatis constituitur. Quod si dum ab aliis exactio à quibusdam non fiat, præsumptio esse solet exemptione.

9 Si colonus tempore longissimo Canonem (in emphyteuticum) non soluit, existens in possessione immunitatis absolutè contra dominum præscribere potest. Posito, quod creditor seu dominus 30. annis quieuit, omne ius annuæ præstationis per præscriptionem extingui potest. Certissima etiam est, quod iura immunitatis aduersus annuas exactiones præscribi possunt, modo adsit possessio, bona fides, & temporis legitimi decursus. Nam hoc modo contra ius quartæ decimarum episcopis debita, 40. annis præscribi potest, item ius immunitatis à decimis soluendis, vniuersim vsucapi potest 40. ann.

10 Mala fidei possessor (sciens alienam esse, seu male conscientia) nullo vnquam tempore præscribit. Id vero

verò ordinariè præsumendum est, aliquem bona fide possedisse, præsertim si possidentis titulus aliquis prætendatur, quia non faciliè præsumi debet peccatum.

Nisi contra ius commune rei possessionem aliquis acquisierit, vel possessionis suæ nuper acquisitionem nullam afferre possit, aut si ipsi denunciatio facta fuerat, rem esse alterius, ille autem veritatem inquirere neglexit.

NB. Possessionem & usucapionem bona fide ceptam, dubium superueniens non vitiat, seu interrumpit. Ratio, quia in dubio melior est conditio possidentis, quam ob rem stante tali dubio speculatio, formati potest conscientia certæ seu bona fides, tali casu rem retineri, imò & absumi posse. Hinc, Etiam si primi, possessionem aliquam contra iura accipientes, præscriptionem inchoare non potuerunt, tamen eorum successores usucapere posse, qui hoc ignorant; ideoq; bonam fidem habent, ob præsumptionem, quam etiam in dubio habere possunt, interuenisse legitimum titulum vel priuilegium. Nam qui in alterius locum succedit, iustam habet ignorantia causam reg. 42. ff.

NB. Bona & mala fides dupliciter accipitur. 1. Theologicè, quod est bona fide possidere rem sine peccato, quod non sufficit, sed 2. requiritur bona fides ciuili consideratione. Cum enim ius seu commodum usucapiendi legibus ciuilibus, approbante etiam iure canonico, boni publici causa iure introductum sit, ideo vbi lex usucapionem inhihet, bona fides Theologica usucipienti nihil prodest, ait Pomponius. Hoc etiam sensu dicitur in l. sed et si: *Post litis contestationem omnes mala fidei possessores esse;* intellige ciuili consideratione.

deratione : propterea quod leges ab eo tempore usucapionem procedere verant.

I I Error facti, sed non iuris, quamuis invincibilis sit, usucapi potest, iuxta l. 31. ff. de usucap. Nunquam in usucapionibus error possessoribus prodest. Et l. 2. ff. pro emptore. Si à pupillo emero sine tutoris auctoritate, quem puberem esse putem, dicimus usucapionem sequi, &c. Quod si scias pupillum esse; putes tamen pupillis licere res suas sine tutoris auctoritate administrare, non capies usu, quia iuris error nulli prodest.

Simile est, si emas à Prælato, rarus Capitulum confensisse, cum non consenserit, potes præscribere: Si verò arbitratus fuisti, capituli consensum non requiri, præscribere non potes. Ad fundamentum Contrarium opinantium. Responf. Ad usucapiendum requiri quidem bonam fidem Theologicè, id est, bonam Conscientiam; sed eam non sufficere, si adsit mala fides civiliter, id est, quæ ritium aliquod ex lege habet, prohibente præscriptionem.

Excipiuntur tamen ab hac sententia, qui incognitè ignorant ius civile: Milites minores 25. annis. Rustici non habentes copiam consultoris. Non ideo legum civilium latores iuris ignorantiam commodis acquirendis prodesse nolunt, ut subsidia evitentur, & homines ad legum scientiam excitentur: consequenter si in quibusdam personis iuris tolerantia ignoratur, eaque etiam inculpatè theologica sit, tunc bonam fidem inducere poterit, quæ omni iure ad usucapiendum sufficiat.

NB. Quod si ignorantia iuris dubij sit, seu circa quod

quod diuersæ sint Doctorum probabiles opiniones: talis enim ignorantia bonæ fidei possessionem impedire non debet, quo minus vsucapere possit. NB. Præterea, dum scis te alienam rem possidere: ex empto aliaue personali actione debitorem esse, vel ius ædificium tollendi fenestram aperiendi, V. C. quæ sunt obligationes ad agendum vel non agendum tibi nullum competere, præscriptionem nec inchoare, nec perficere potes, quia mala fide vteris.

Obligationes quæ solum sunt ad patiendum, præscriptione temporis legitimi extinguuntur, sola actoris negligentia seu cessatione, etsi reus obligationem suam non ignoret, Exempla habes I. In legibus pœnalibus non obligantibus reum ad solvendam pœnam ante Iudicis sententiam, seu exactiorem, sicut cernere est in pœna commissi ob vectigal non solutum. Nam fiscus, post elapsum sine litis contestatione quinquennium, res sibi amplius vindicare non potest: talis est etiam actio iniuriarum, aliæque prætorix, quæ anni spacio extinguuntur. II. In actionibus, quæ iure civili inuentæ, certoque temporis spacio definitæ sunt, V. C. aduersus venditorem, rei venditæ vitium, etiam sine dolo reticentem, competit actio *redhibitoria*, vel *quanto minoris*: quarum illa semestri, hæc anni spacio extinguuntur, manente nihilominus naturali obligatione, ad damni compensationem. III. Seruitutes rusticæ extinguntur per solum non vsu tempore legibus definito, etsi is, qui præscribit, probe sciat alteri tale ius competere, pura itineris, vel actus per fundum alienum: Non enim vi talis seruitutis dominus vi cogitur admo-

nere alterum, ut iure suo utatur, sed pati tantummodo si utatur. 4. Eodem modo actio hypothecaria, praesertim in generali hypotheca fundata, post lapsum temporis legitimi institui amplius non possit contra tertium possessorem, puta bonae fidei & absque fraude emptorem; etsi tempore currentis praescriptionis probè sciuerit, rem oppigneratam esse: cum neq; hic teneatur ad aliquid agendum, sed solum ad patiendum, ut à se vindicetur, si debitor excussis bonis suis, soluendo idoneus non reperitur.

Tertia conditio ad vsucapiendum frequenter requisita est titulus rationabiliter praesumptus (nam verus non est necessarius) puta quia aliquis rem emit, dono aut hereditate accepit, probabiliter arbitratus, dominum esse, à quo accepit. Talis enim dicitur possidere & vsucapere pro emptore, pro haerede pro donato, legato, & omnino ut suo. Interdum tamen opus non est titulum possessionis nosse, aut ostendere posse; cum nihilominus bona fides consistere, & vsucapionem temporis diuturnitate petere queat. Ratio, Quia facile etiam in proprio facto ex temporis longinquitate obliuio contingit, ut dicere aliquis non possit, quo titulo rei possessio ad ipsum deuoluta sit. Quare in dubio, bonae fidei, iureque praesumptio stat pro possessore, dummodo ista pax sit.

- 3 Res mobiles triennij spacio vsucapiuntur cum titulo & bona fide, etiam contra Ecclesiam Rom. Excipere res furtiuas, ad quarum vsucapionem requiruntur 30. ann.

NB. Res mobiles sine titulo vsucapiuntur, aduersus quemlibet, etiam Ecclesiam, quia non

non constat de priuilegio) spacio 30. anno-
rum.

Res immobiles cum titulo vsucapiuntur inter
presentes (id est, in eadem prouincia, sub eodem re-
gimine domicilium habentes) decennio : Inter ab-
sentes (id est, qui domicilium sub diuerso regimine
habent) spacio viginti annorum. Excipe, si res im-
mobilis ; à malæ fidei possessore pacto aliquo ad te
translata sit , tunc enim requiruntur 30. anni.

Loquimur autem hic de bonis priuatorum : nam
bona tum immobilia, tum mobilia fisci, quæ fisco in-
corporata & acquisita sunt, non præscribuntur, nisi
tempore longissimo, puta 30. vel 40. ann. Quod si fi-
sco non incorporata, sed vacantia sunt ; si non sunt
denunciata fisco, præscribuntur tempore ordinario,
si denunciata, requiritur tempus quadriennij. Si au-
tem ob crimen fisco commissa sunt, puta ob vctigal
non solum, aut ob crimen læsæ maiestatis, aut Ma-
giæ : si loquimur de fisco seculari, omnis actio spa-
cio 3. ann. exinguitur, si de Ecclesiastico fisco, tunc
requiritur spatium 100. annorum.

Secundò aduersus Romanam Ecclesiam præscri-
bitur 100. ann. spatium. Tertiò, aduersus inferio-
rem Ecclesiam, Hospitale, Monasterium 40. ann.
Quartò, aduersus Monasterium S. Benedicti, & Or-
dines eorundem priuilegio gaudentes 60. annis.
Quintò Bona legata, donata, vendita ciuitatibus, &
quæ ad coronam regni vel prouinciam spectant 100.
ann. Sextò, alienatio feudi sine domini consensu
facta, alteri quamuis bona fide accipienti præscri-
ptione non obstante, reuocari potest à domino.

Res immobiles sine titulo vsucapiuntur tempore 14
longissimo, 30. 40. 60. vel 100. annorum, iuxta diffe-
ren-

ren-

rentiam eorum; aduersus quos vsucapio procedit excipit nisi ius commune resistat possessori, vel aliunde vehemens suspicio sit, possessionem mala fide, vel ex iuris errore acquisitam esse, tunc necesse est ostendere vel titulum apparenter iustum, per quem elidatur praesumptio malae fidei, vel ostendere tempus possessionis immemorialis, id est, cuius initij nulla memoria existat. Nam talis immemorialis possessio inducit praesumptionem tituli, vel accepti priuilegij, si capacitas sit in praescribente, nam *vetustas semper pro lege habetur*. In in princip. ff. eod. V. C. Si Episcopus alienae diocesis Ecclesiam, vel decimas tempore immemoriali possideat: Si regulares beneficia, tanquam regularia, cum Episcopi prauiudicio absque titulo tempore immemoriali teneant. Si laici a soluendis decimis pari antiquitate immunes sint, vel diocesanis ab ordinaria Iurisdictione exempti: Si inferiores Duces tributa imponant, monetas cadant, vectigalia imponant, vel similia faciant, quae ad merum Imperium spectant, & supremo principi tanquam specialia eius priuilegia, competunt.

- ¶ 5 Praescriptio immemorialis plura specialia commoda habet. Nam non censetur comprehensa statuto aut lege, quamuis generalibus verbis prohiberi fieri praescriptionem; puta, *nulla praescriptione obstantis*, quia haec praescriptio desiderat specialem derogationem, quae fieri non solet. Praeterea praescriptio immemorialis nullum definitum annorum tempus requirit, sed probari debet per testes, quod (senes qui iam viuunt) *semper viderunt & audierunt ita esse, neque vnquam contrarium, & quod communis est & fuit semper opinio*

opinio ac fama de hoc facto, neque ex ter contrarij vel in itij memoria.

NB. Quod dixi de rebus immobilibus, intelligi debet de præscriptione rerum incorporalium, siue iurium, puta vsusfructus, annuæ præstationis, iuris patronatus &c. quæ proinde 10. annis inter præsentis, 20. ann. inter absentes, cum titulo colorato absoluitur, absq; titulo 30. ann. modo tamen obseruetur diligenter, quo tendat præscriptio, an contra Ecclesiam, aut Principem, tunc enim 40. ann. aut possessio interdum immemorialis requiritur.

Triennio possidens beneficium Ecclesiasticum cum bona fide ius in eo acquirit. 16

NB. Debita omnia aduersus actiones ciuiles, tam reales quam personales, cum bona fide saltem longissimo tempore, puta 30. ann. præscribuntur. Excipitur verò actio hypothecaria, quæ 40. an. tollitur, si ipsemet debitor eiusque hæres possessor sit.

Præterea omnis actio seu accusatio criminis, 20. ann. decursu à die commissi criminis præscriptione tollitur. Quoad adulterium & crimen peculiatu absoluitur præscriptio spacio 5. annorum.

Successor in possessione numerare etiam potest tempus antecessoris sui, si is bona fide possedit, secus si mala fide. 17

NB. Si mutatio accidat in personis, contra quas præscribitur, puta si fiscus vel Ecclesia succedat priuato in hæreditate bonorum, tunc vsucapientia liquid ex tali hæreditate bonorum, computandum est tempus, secundum proportionem respectivam; ita vt si medietatem vsucapionis compleuerat

uerat ante mortem personæ priuatæ alteram medietatem competere teneatur iuxta priuilegium succedentis, videlicet si vsucapiens, an. fundum bonæ fidei possederat, ante successionem Ecclesiæ; postea medietate temporis quadragenarij, quo contra Ecclesiam præscribitur, nempe 20. annis opus habet ad vsucapionem complendam.

18 Mala fides antecessoris nocet successori vniuersali siue hæredi, quominus is vsucapere possit; Ratio, quia hæres cum defuncto quasi vna persona censetur, quod si vniuersalis possessor sit bonæ fidei, etiamsi antecessor malæ, potest præscribere tempore longissimo, id est, annis 30.

19 Vsucapio semel cæpta, interdum currere definit, postea iterum processura. Præscriptio autem dormit tempore belli & pestis, si ius non dicatur, vel homines alio diffugiant, vel Ecclesia careat Episcopo, habeat inutilem ad agendum, puta, si is, cuius ius præscribitur, agere non possit, puta filius comparatione bonorum aduentitiorum, vxor comparatione bonorum dotalium, quarum plenam administrationem, & quasi dominium maritus habet.

NB. Vsucapio omnino interrumpitur, si possessio vel bona fides amittatur, vel possessori litis moueatur, & contestetur; si tamen actor litem desinat, vel in ea succumbat, non censebitur interrupta vsucapio.

20 Si res Minorum temporis diuturnitate vsu cæptæ sint, concedatur illis beneficium restitutionis in integrum, continuo quadriennio, à die, quo natiuae maiores facti sunt.

21 Exemplo Minorum simile restitutionis beneficium competit Ecclesijs, alijsque locis pijs. Et habet hæc

hæc restitutio in integrum etiam locum aduersus alteram Ecclesiam.

Si quis Reip. causa absens fuit, vel in hostium potestate constitutus erat, vel alio legitimo impedimento detentus, quod minus res vel iura sua, dum contra eum vsucapio currebat, repeteret; Prætoria æquitate in integrum restituendus est, quadriennio a die cessationis impedimenti.

Qui rem legitime vsu cepit, etsi ob iuris ignorantiam postea nihil excipiens restituat, repeteri tamen potest; tanquam omni iure indebitam. Nam iuris ignorantia etsi non excuset, cum agitur de acquirendo, excusat tamen, cum agitur de damno rei acquisita iuxta reg. Papiniani l. 7. ff. de iuris & facti ignorantia. *Iuris ignorantia non prodest acquirere volentibus; suum vero petentibus non nocet*: at qui per vsucapionem dominium rei plenè transfertur in vsucapientem, iuxta Tholosanum; *sicut traditione; ita & vsucapionem nostram facimus*. Quare in l. omnes, C. de præscript. dicitur: Eum qui vsucepit, *plenissima munitione securum esse*. Sequitur ergo hinc; quod qui rem vsucapione sibi plenè acquisitam, ob iuris errorem, pristino domino restituit, nihil obesse sibi debeat; sed tanquam solutum tam ciuilitè, quam naturaliter indebitum, condicere siue repeteri iure possit.

C A P. IX.

De seruitutibus, eorumq; præscriptione.

TRiplex est seruitus, 1. Personalis, quæ à persona personæ debetur; videlicet ius, quod dominus habet in seruo seu mancipio, cuiusmodi ius ser-

A a

uutu-